

Er útlánsrentan ov hög?

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyrri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brøvini.

Aftur er diskontoin — offisiella rentan — hjá Nationalbankanum niðurstett, og boðað verður frá, at tekin eru, at hon skjótt verður lækkað nakað aftrat. Í 1983 hevur lækkingin á diskontoini verið 3%, og síðan 1978, tá rentan var 13%, er hon lækkað heili 6%.

Tá Nationalbankan lækkaði diskontoina upp í 13%, vóru stjórar á peningastovnunum í útvarpinum, har teir greiddu frá, at okkara peningaviður-skifti vóru so tætt tengt at teim donsku, at ikki slápt undan at okkara stovnar eisini lækkaðu útlánsrentuna og harvið eisini innlánsrentuna.

Sum nevnt omanfyri, er diskontoin lækkað 6% síðan 1978. Í meðan hevur okkara renta hildið flogið. Ja, entá so væl, at ein av bankunum — bankin, ið kallar seg «okkara banki», hevur lækkað sína útlánsrentu, og hetta úttan at innlánsrentan eisini er lækkað tilsvandi, og úttan at gera sínar kundar varðugar við hækkanina. Tað kundi jú verið, at teir — kundarnir — lótu við seg koma.

At tann rentan, vit gjalda peningastovnunum er alt ov hög, ivast neyvan nakar i, heldur ikki banka-stjórnir ella banka-sparikassanevndirnar. — Teirra egna — peningastovnsins — peninga-nýtsla ber jú besta boð um hetta. Okkara samfelag er so lítið, at vit kenna nökunlunda, hvussu hvør annar livir og húsast. Eitt er so vist, at i nevndu «kresum» er so sanniliga eingin «Smal Hans». Hvat mundi ikki Grønlandstúrin hjá einum av bankunum herfyrr osta. Har var stórt fylgi við konum úti og sollaði — neyvan á teimum biligastu hotellunum.

Og hvat man tað ikki kosta at stovnsseta allar hesar deildirnar bæði í Havn og nærum á hvørjari smabygd. Hetta eru deildir, ið fyrri stóran part eru at meta við luksus summarrhús, har stjórar og fulltrúar flotta sær. Í ótið kann so restin av starvsfólkunum sleppa at gera brúk av hesum íbúðum.

Alt hetta skal útlánsrentan og tað vil so aftur siga lánarin gjalda. Spurningurin er so, um henda okursrentan er lóglig??? Neyvan, í hvussu er ikki, um ein lesur blaðið Tænk nr. 1 1983, ið Forbrugerráðet gevur út.

Hvi gera so avvarðandi myndugleikar einki við hetta? Javnaðarflokkurin reisti málið á tingi fyrri kortum, men samgongan,

henda okkara alternativa samgonga, vildi nakað annað. Fólkioð skal kroystast. Og at fólkioð i dag verður figgjarliga kroyst, er tað heldur ikki nakar, sum ivast i. Skatturin hevur notið fast hjá mongum, ja so fast, at hetta helst kemur væl við hjá bankunum. Lesið bert tinglýsingina. Lán-tókurnar, bæði nógvar og stórar, ið eyðvitað verða nýttar at rinda gamlan skatt við, bera boð um hetta. Aftur lán-tókur við okursrentu.

Soleiðis vil Landsstýrið og samgongan hava tað. Rentan skal og má ikki lækkað, tí tá verður keypiorkan hjá fólkioð so lítill sum tilber, og tað er jú viljin hjá okkara kosnu monnum. Hetta meti eg, er hovudsorsøkin, at samgongan einki vil gera við rentupolitikkin hjá peningastovnunum. Og imeðan rullar stórar partur av yvirskotinum hjá Føroya Banka niður til ein av teimum donsku bankunum, ið eigur um helvtina av nevnda banka. Ja, soleiðis er støðan, og soleiðis vil Sambandið, Fólkaflokkurin og Sjálfstýrisflokkurin hava, at hon áhaldandi skal verða.

Jallur

Greinin i «Tænk» er so ljóðandi:

Grænseløse rentekrav

«Har De lån i et pengeinstitut, har De bogstaveligt talt givet pengeinstituttet lov til at dykke ned i Deres pung og tage, hvad banken eller sparekassen finder for godt at kræve i renter og provision.

Det viser en undersøgelse, som Tænk har lavet af lånevilkårene i en række pengeinstitutter, som omfatter alle de store plus nogle mindre. Se liste over undersøgte pengeinstitutter.

Man skal være jurist for at finde ud af, at pengeinstitutterne alligevel ikke har lov til bare at tage, hvad de vil have. Et enkelt pengeinstitut — Handelsbanken — har også været mere beskeden, og sat en grænse på, hvor meget der kan kræves i rente og provision.

Ellers står der i alle lånedokumenter, at låneren skal betale den til enhver tid i pengeinstituttet gældende rente og provision.

Ordlyden er altså klar. Banken kan bestemme, at nu skal der på lån af en bestemt type betales 15, 20, 30 måske 40%.

Det forekommer ikke rimeligt. Alligevel vil mange forbrugere sikkert mene, at underskriften på en sådan aftale forpligter dem til at betale, hvad pengeinstituttet kræver.

Måske er det sådanne bestemmelser, der er baggrund for vittighedstegnernes venlige bankdirektører, som bag det blankpolerede skrivebord fortæller lånerne, at banken også skal leve. Det er grotesk, at pengeinstitutterne synes, de kan tillade sig at have så urimelige bestemmelser i deres aftaler.

Det lader sig kun gøre, fordi forbrugeren er alt for svagt stillet overfor dem.

Forbrugeren kender ikke lovgivningen, og vil derfor ikke vide, at bestemmelsen kan tilsidesættes af aftalelovens § 36, hvis den bruges urimeligt.

Bestemmelsen er villde-lyden, fordi den giver udtryk for, at pengeinstitutterne kan fastsætte en hvilken som helst høj rente, hvad de altså ikke kan. Den strider derfor også imod markedsforingsloven.

Forbrugeren skal bare lige prøve en gang at protestere, så slår banken op i aftalen, og der står det sort på hvidt. Men det betyder altså ikke, at der har lov at tage en urimelig høj rente.

Udlánsrenten forhøjet

Vi går nok alle med en fornemmelse af, at pengeinstitutterne ikke vil tage urimelige renter. Det er desværre mere et håb end virkelighed. For reelt giver bestemmelsen os ikke mulighed for at kontrollere om renteforhøjelsen er rimelig.

Pris- og avanceloven, som også gælder for pengeinstitutter, skulle give os en vis sikkerhed, men kun i det omfang lovgivningen er tilstrækkelig, og kun hvis Bank- og Sparekassetsynet kontrollerer, at lovgivningen overholdes.

Nationalbanken har netop afsløret, at pengeinstitutterne stille og roligt har forhøjet udlánsrenten mere end indlánsrenten, så forskellen er blevet ca. 1% større. Altså har pengeinstitutterne forøget deres indtægt ganske betydeligt.

Jeg gad nok vide om den forhøjelse er lovlig. Noget

tydet på, at den ikke er det, når Nationalbanken direktør, Erik Hoffmeyer, bruger forhøjelsen som et pressionsmiddel for at få pengeinstitutterne til at sætte udlánsrenten ned.

Variabel rente

I modsætning til obligationslån, hvor renten er den samme i hele lånets løbetid, så er renten på lån i bank eller sparekasse variabel.

Derfor kan der ikke, når aftalen indgås, angives et bestemt tal for renten. Men det er alligevel simpelt at angive en mere præcis rente. Nationalbanken fastsætter en officiel rente — diskontoen. Når den ændres — ændres renten i pengeinstitutterne også. Altså kan renten fastsættes i forhold til diskontoen. F.eks. ved at der i låneaftalen står, at pengeinstituttet kan tage diskontoen + 2%.

Renten kan så kun hæves, når diskontoen sættes op, og den skal sænkes, når diskontoen sættes ned.

Det er netop den løsning, Handelsbanken har valgt, så kom ikke og fortæl, at det ikke kan lade sig gøre.

Der er ikke nogen grund til, at pengeinstitutterne skal hæve renten i andre tilfælde og med andre begrundelser som f.eks. at tjene noget mere.

Næsten alle andre virksomheder må acceptere, at de ikke, når der er indgået en aftale, kan sætte prisen op. For pengeinstitutterne er det heller ikke nødvendigt, når blot renten får lov til at følge diskontoen.

Ydelsen

Pengeinstitutterne har også betinget sig ret til at hæve ydelsen. Det er dog begrundet med, at det kan være nødvendigt, for at den aftalte løbetid kan overholdes, d.v.s. at lånet skal være tilbagebetalt til den aftalte tid.

Ydelsen er de betalinger, vi foretager på lånet. Den består dels af renter og dels afdrag på lånet. Da renten kan hæves, vil løbetiden blive længere, hvis ydelsen ikke hæves tilsvarende.

Bestemmelsen må også gælde den anden vej, så en rentenedsættelse må resultere i en ydelsesnedsættelse. Det er urimeligt, at det med ordlyden af bestemmelsen overlades til pengeinstituttet at afgøre, om ydelsen i dette tilfælde skal sættes ned.

Moranter

Hvis man betaler afdragene eller ydelserne på lånet for sent, er man forpligtet til at betale rente i den periode, der går indtil ydelsen betales.

Mange mennesker har nok den fejlagtige opfattelse, at man også er forpligtet til at betale en højere rente. Kun hvis det står i låneaftalen, at man skal betale en sådan højere rente på de beløb, der betales for sent, har man en sådan forpligtelse.

Ellers siger lov om rente ved for sen betaling, at låneren kun skal betale den sædvanlige rente, som er fastsat for lånet.

Selvom der ikke i låneaftalerne findes nogen bestemmelse om, at der skal betales en højere rente ved for sen betaling, så er det alligevel mit indtryk, at det sker i mange tilfælde. Desværre opdager mange af os det ikke. For vi får ikke en specifikation af rentetilskrivningen, hvori det angives, dels hvor meget der er tilskrevet som normal rente, og dels hvor meget der er tilskrevet som morarente.

I mange tilfælde får vi heller ikke oplyst, hvilken procent, der anvendes. Hverken som den sædvanlige rente eller som morarente.

Nogle pengeinstitutter har optaget bestemmelser i deres nye forretningsbetingelser, om at der skal betales en højere morarente, hvis man betaler for sent. Det er meget tvivlsomt om sådanne bestemmelser gælder, hvis man har indgået en låneaftale på et tidspunkt, hvor forretningsbetingelserne ikke indeholdt krav om en højere morarente.

Det vil være meget interessant at få kendskab til, om forbrugere har betalt en højere morarente, selvom det ikke fremgår, at de er forpligtede hertil at lånedokumentet.

De har krav på at få

oplyst, hvor meget der er taget i morarente og hvilken procent, der er anvendt, så prøv at undersøge det i Deres pengeinstitut.

Det skal iøvrigt bemærkes, at selv om der findes en bestemmelse om, at pengeinstitutterne har ret til højere morarente, så må de ikke vilkårligt fastsætte denne rente. Her gælder, at også den ekstra rente må være rimelig.

Det gælder også her, at lånedokumentet burde præcisere, hvor meget den sædvanlige lånerente må sættes op, når der betales for sent.

Rykningsgebyr

For fuldkommenhedens skyld skal det nævnes, at pengeinstitutterne har ret til et rykningsgebyr, selvom det ikke fremgår af lånedokumentet. Pengeinstitutet skal i det enkelte tilfælde godtgøre, at rykningen har medført en tilsvarende udgift for pengeinstituttet.

I de almindelige forretningsbetingelser har visse pengeinstitutter en bestemmelse om, at de er berettigede til at få dækket udgifter i tilfælde af kundeforholdenes misligholdelse, herunder et af banken eller sparekassen fastsat gebyr for udsendelse af rykker-skrivelse.

Selvom der er en sådan bestemmelse i de almindelige forretningsbetingelser, må pengeinstituttet ikke tage et større beløb end hvad det gennemsnitligt koster at ekspedere rykningen.

Jorn Ravn

Pensionistafelagið i Suðuroyar norðaru helvt

hevur fund hósdagin 5. janúar kl. 19.30 i skúlanum í Trongsivági.

Erland spælir gamlan dansitónleik á harmoniku.

25 ára starvsdagur:

2. janúar í ár, hevur Jógván Elias Jacobsen, goymsluformaður, arbeitt á Shell í 25 ár.

